

” Свиридюк В., Гордєєва А., Лисенко К. Дидактичні передумови організації самостійної роботи для формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності студентів магістратури. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 9. С. 72-77. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i9-011>.

Svyrydiuk V., Hordieieva A., Lysenko K. Dydaktychni peredumovy orhanizatsii samostiinoi roboty dlia formuvannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv mahistratury [Didactic prerequisites of the independent work organisation for the formation of intercultural foreign language communicative competence of masters students]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 9. S. 72-77. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i9-011>.

УДК 378.147

DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i9-011

Віра СВИРИДЮК

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2343-3725>

vira.swyrydjuk@knlu.edu.ua

Анжела ГОРДЄЄВА

Київський національний університету ім.Тараса Шевченка, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-8570-9099>

angora67@bigmir.net

Катерина ЛИСЕНКО

Київський національний університету ім.Тараса Шевченка, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-7655-1878>

lysenkokath@gmail.com

ДИДАКТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ

Анотація. У статті досліджується роль самостійної роботи (СР) у розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності (МІКК) студентів магістратури. Аналізуючи навчальні програми та теоретичні засади, автори підкреслюють важливість СР для компенсації обмеженої кількості аудиторних годин. На підставі основоположних державних документів СР обґрунтовується у часовому співвідношенні до навчального процесу закладів вищої освіти. Дослідження заглиблюється в характеристики освітнього та когнітивного мікро- та макросередовищ, які впливають на ефективність СР. Автори детермінують навчальне середовище, у якому здійснюється взаємодія для досягнення поставленої комунікативної мети. Наводиться порівняння двох навчально-пізнавальних середовищ, де відбувається формування та використання умінь вести міжкультурну комунікацію. Також розглядається структура вправ, яка сприяє формуванню МІКК та реалізації її під час здійснення іншомовної взаємодії із представниками інших лінгвокультур. У статті підкреслюється важливість сприяння автономії та індивідуалізації у контексті особистісно-діяльнісного та культурологічного підходу до формування МІКК студентів магістрантів. Крім того, вона закликає дотримуватися певних дидактичних принципів під час організації СР, зворотного зв'язку між викладачем і студентами у контексті їх співробітництва. Акцентовується увага на суб'єкт-суб'єктній моделі в освітньому процесі, що дозволяє викладачу ІМ виступати в ролі представника іншомовної культури або памічника у розв'язанні комунікативних завдань у контексті діалогу культур. У висновках дослідження підкреслюється ключова роль СР у розвитку МІКК студентів та визначено потенційні напрями для подальших досліджень, такі як вивчення довгострокового впливу СР на розвиток МІКК та дослідження ролі технологій у підтримці діяльності з СР.

Ключові слова: самостійна робота; студенти магістратури; міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність; іноземна мова; навчально-пізнавальне середовище; автономне навчання; дидактичні принципи.

Vira SVYRYDIUK

Kyiv National Linguistic University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-2343-3725>

vira.swyrydjuk@knlu.edu.ua

Anzhela HORDIEIEVA

Taras Shevchenko University of Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-8570-9099>

angora67@bigmir.net

Kateryna LYSENKO

Taras Shevchenko University of Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-7655-1878>

lysenkokath@gmail.com

DIDACTIC PREREQUISITES OF THE INDEPENDENT WORK ORGANISATION FOR THE FORMATION OF INTERCULTURAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF MASTERS STUDENTS

Abstract. The article examines the role of independent work (IW) in developing intercultural foreign language communicative competence (IFLCC) in master's students. By analyzing curricula and theoretical foundations, the authors emphasize the importance of the IW in compensating for the limited number of classroom hours. Based on the fundamental state documents, IW is substantiated in terms of the

time correlation with the educational process of higher education institutions. The study delves into the characteristics of the educational and cognitive micro- and macro-environments that influence the effectiveness of IW. The authors determine the learning environment in which interaction is carried out to achieve the set communicative goal. A comparison of two learning environments is made, where the formation and use of intercultural communication skills takes place. The structure of exercises that facilitate the formation of IFLCC and its implementation in foreign language interaction with representatives of other linguistic cultures is also considered. The article emphasizes the importance of promoting autonomy and individualization in the context of a personal activity and cultural approach to developing master students' intercultural competence. In addition, it calls for adherence to certain didactic principles in the organization of IW and feedback between the teacher and students in the context of their cooperation. Attention is focused on the subject-subject model in the educational process, which allows the foreign language teacher to act as a representative of a foreign language culture or an assistant in solving communicative tasks in the context of a dialogue of cultures.

The study's conclusions emphasize the key role of IW in developing students' IFLCC and identify potential areas for further research, such as studying the long-term impact of IW on the development of IFLCC and investigating the role of technology in supporting IW activities.

Keywords: independent work; masters students; intercultural foreign language communicative competence; foreign language; learning environment; autonomous learning; didactic principles.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток науково-технічного процесу суспільства пропонує нові виклики майбутнім фахівцям у контексті опанування ІМіК, що зумовлює співпрацю в освітньо-науковому просторі європейської спільноти. Ефективність підготовки до міжкультурної іншомовної комунікації та професійної педагогічної діяльності в освітніх закладах України різних типів, регламентованих національною доктриною розвитку освіти України у XXI ст., залежить першочергово від якості організації освітнього процесу.

Відповідно до основоположних освітніх документів проявляється загальна тенденція у закладах вищої освіти є орієнтація на зменшення тижневого навантаження студентів і збільшення часу на їхню СР, підвищення її продуктивності завдяки створенню якісно нового організаційного та інформаційного ресурсного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Управління навчальним процесом включає СР як форму самостійної освітньої діяльності студентів магістратури. Переваги організації СР на користь здобувачів освіти залишаються предметом обговорення в наукових працях І. Задорожної, Н. Дмитренко, О. Биконі, St. Neuner та ін. Дотримання суб'єкт-суб'єктної моделі в освітньому процесі дозволяє викладачу виступати в ролі представника іншомовної культури або помічника у розв'язанні комунікативних завдань, дозволяє створити таке робоче середовище, де студенти магістратури як майбутні викладачі НМ беруть на себе частину обов'язків в організації проведення заняття. Рівень підготовки та сформована навчальна компетентність за попередні роки дозволяють студентами виявляти вольової якості в організації власного навчального середовища, у плануванні та здійсненні освітньо-пізнавальної діяльності. Проте, досягнення проміжних і кінцевих цілей студентами магістратури потребує виконання низки завдань, зумовлених формуванням МІКК на рівні С2 у рамках професійної, соціальної та приватної сфер.

Доречно звернутися до законодавчих актів України, представлених у підрозділі 1.1, у змісті яких маніфестується навчання впродовж життя. Крім того, в Положенні про організацію навчального процесу у ЗВО, затвердженому наказом №161 (2014 р.) Міністерства освіти і науки України у пункті 3.1, СР визначається як одна із основних форм організації освітнього процесу у ЗВО і як основний засіб засвоєння студентом навчального матеріалу у позааудиторний час [7]. Відомо, що організація навчального процесу ЗВО відбувається на підставі навчального плану, основою якого є освітня програма зі спеціальностей. У пункті 3 СР студентів ЗВО визначається як форма організації навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових занять, і цей час становить не менше $\frac{1}{3}$ та не більше $\frac{2}{3}$ від загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

СР магістрантів стає обов'язковою на шляху до оволодіння МІКК в умовах відкритого освітнього простору, пов'язаних, з одного боку, з процесами глобалізації, а з іншого – з потребою самоідентифікації в ньому. В цьому контексті є слушною думка О. Отич, що глобальною метою освіти стає формування не людини освіченої, а людини культурної, ядро якої складає свобода, гуманність, духовність, здатність до самовизначення у світі культури й культурної ідентифікації, прагнення до самоствердження у всіх сферах її життєдіяльності [6, с.77].

Мета дослідження полягає в тому, щоб окреслити дидактичні передумови організації СР в контексті розвитку МІКК та виявити їхні сильні та слабкі сторони, теоретично обґрунтувати й емпірично підтвердити ефективність СР як провідної форми формування МІКК студентів магістратури та створити підґрунтя для оцінки рівня розвитку МІКК.

Виклад основного матеріалу. У контексті компетентнісного, комунікативного й міжкультурного підходів окреслимо вагомість СР, яка компенсує нестачу аудиторних годин й оптимізує процес формування МІКК у сукупності всіх її складових і проявах.

Згідно з вимогами законодавства, навчальна програма з практичної дисципліни іноземної мови (ІМ) (на прикладі "Німецької мови") має базуватися на Типовій програмі та бути узгодженою з кінцевими цілями освітньої програми. Аналіз освітніх програм спеціальностей 035 Філологія та

014 Середня освіта в університетах України дозволяє визначити оптимальний розподіл часу для організації СР магістрантів, спрямованої на набуття необхідних знань, формування навичок і вмінь з іноземної мови у контексті міжкультурної комунікації.

Це дає змогу орієнтуватись на одну модель формування МІКК під час СР і в умовах позааудиторного навчання. Аудиторна СР регламентується викладачем з урахуванням психолого-педагогічних і методичних потреб магістрантів.

СР як форма навчально-пізнавальної діяльності тих, хто вчиться, висвітлюється у працях фахівців у галузі іншомовної освіти І. Задорожної, О. Тарнопольського, Н. Дмітренко та ін. Із підвищенням рівня володіння ІМ, як підкреслюють дослідники, форми СР набувають з часом більшого значення. Це пов'язано передусім із вимогою соціально-політичного зростання країни та її взаємоспівпрацею в економічному, технічному, культурному й освітньому просторі.

Ефективне формування МІКК залежить від організації освітнього процесу, де СР є його невід'ємною складовою. Злагоджена робота викладача і магістрантів на аудиторному занятті й оптимальні умови СР у позааудиторний час (обсяг іншомовного матеріалу, засоби навчання, часовий вимір, місце здійснення самостійного навчання) позитивно впливають на результативність освітнього процесу загалом і на формування іншомовних навичок і умінь міжкультурного спілкування, зокрема. Усвідомленість СР студентів магістратури виконує одну із найважливіших функцій у формуванні іншомовних навичок і вмінь - це подолання прогалини між аудиторною діяльністю та безперервною активністю у здійсненні міжкультурного спілкування без присутності викладача, поза межами мікросередовища навчально-пізнавальної діяльності. Під навчально-пізнавальними *мікро-* або *макросередовищем* під час СР ми розуміємо таке середовище, яке регулюється певними умовами / обставинами, зокрема обсягом часу, але ґрунтується на дидактико-педагогічних засадах і контролюється тим, хто несе за нього відповідальність, а також здійснює взаємодію для досягнення поставленої комунікативної мети.

Слідом за J. Sevilla та M. Fonseca-Mora визначаємо СР, як вид навчальної діяльності, яка відбувається без безпосереднього контакту із викладачем, проте студенти є активними суб'єктами навчання, відчують свою визнаність і цінність у розбудові освітнього процесу з метою створення позитивного середовища за допомогою навчально-методичних матеріалів для розвитку мовно-комунікативних компетентностей із подальшим їх утилітанням у соціально-професійній сфері [11, с. 164].

СР магістрантів набуває нових рис в організації освітнього процесу, взагалі, та формування МІКК, зокрема, оскільки другий (магістерський) рівень вищої освіти прокладає шлях до навчання, вдосконалення навичок і вмінь упродовж життя. Першочергово вирізняється організація СР в освітньому середовищі, в якому передбачається співпраця із викладачем, опосередкована підручником / навчально-методичним комплексом, навчально-методичним матеріалом – мікросередовищем, та власне самостійна діяльність учіння в реальному соціально-культурному просторі – макросередовищем. Для укладання методичної системи формування МІКК і виокремлення стратегій навчання щодо виконання комунікативних завдань ІМ зосередимо увагу на характеристиках зазначених середовищ для здійснення навчально-пізнавальної діяльності (табл. 1).

Зазначені характеристики ілюструють порівняння освітнього процесу в аудиторних умовах і в процесі, який функціонує у відкритому просторі суспільно-культурного життя, де соціальна парадигма відкриває майбутнім фахівцям реальну сутність застосування міжкультурної компетентності під час іншомовного спілкування, де власне і відбувається навчання впродовж життя. Унаслідок порівняння виокремимо структуру вправи [1, с. 181] як першочергового засобу формування МІКК, який є регулятором СР як під керівництвом викладача ІМ, так і у позааудиторних умовах, умовах безпосередньої самовідповідальності. Підготовка студентів магістратури до міжкультурної комунікації відбувається переважно під час аудиторних занять, коли під керівництвом викладача вони усвідомлюють міжкультурний аспект комунікативної діяльності, знайомляться зі специфікою національної етнолінгвокультури, особливостями функціонування лінгвістичних засобів і їхнього впливу на взаєморозуміння із представниками іншомовної культури.

Вихід у макросередовище навчально-пізнавальної діяльності потребує від студентів магістратури певних стратегій, отриманих на занятті для подальшого розвитку навичок і вмінь МІКК, а також спроби використання їх у реальних комунікативних умовах із використанням соціально-культурного досвіду. Крім того, професійна складова формування МІКК зазнає перетворення із умовного статусу в дійсну реальність, оскільки переважна більшість студентів магістратури частково є задіяними в професійній діяльності та готуються до виробничої педагогічної практики, що потребує додаткової уваги від викладача під час організації освітньо-виховного процесу в аудиторних умовах.

Отже, здійснюючи СР у позааудиторних умовах, у навчально-пізнавальному середовищі, де є можливість застосувати навчальний інвентар (вибір стратегій, засобів), набуті знання і вміння в реальному соціально-культурному середовищі під час міжкультурного спілкування, студенти

магістратури виконують вправи, структура яких відображає специфіку формування МІКК під час СР. Такі вправи містять

- ✓ комунікативну ситуацію;
- ✓ культурологічний коментар;
- ✓ навчальну інструкцію з вибором засобів, прийомів і способів навчання; завдання;
- ✓ зразок (факультативно) виконання;
- ✓ власне виконання;
- ✓ контроль.

Таблиця 1.

Характеристики навчально-пізнавальної діяльності студентів магістратури під час організації самостійної роботи

Навчально-пізнавальне мікросередовище під час аудиторного заняття	Навчально-пізнавальне макросередовище - позааудиторне середовище
Вплив часового регламенту (аудиторне заняття);	Відсутність часового регламенту (позааудиторні умови);
варіативність автономії;	повна автономія;
переважне використання навчально-методичного комплексу або навчально-методичного матеріалу;	можливість широкого використання джерел інтернету (блоги, фейсбук, твіттер, онлайн-газети і журнали; освоєння реального соціально-культурного досвіду;
ознайомлення і вивчення лінгвістичних засобів і культури німецькомовних країн через культурознавчий навчально-методичний матеріал;	споглядання та чуттєвість до функціонування лінгвістичних засобів і культури носіїв німецької мови;
навчальне використання німецької мови і культури (пред'явлення домашньої роботи; вправ, творчих, проектних робіт тощо), запропонованих викладачем;	реальне використання мови і дотримання культури (участь у міжкультурній комунікації із представниками німецькомовних етнолінгвокультур; участь у міжнародних конференціях, вебінарах, де німецька мова є робочою, тощо);
гомогенне лінгвокультурне середовище, створене на основі української національної культури;	гетерогенне лінгвокультурне середовище, викликане представниками німецькомовних національних культур;
моделювання комунікативних ситуацій міжкультурного спілкування;	реальна комунікативна ситуація міжкультурного спілкування;
створення навчального комунікативного продукту під керівництвом викладача;	створення власного комунікативного продукту;
зворотний зв'язок з викладачем під час вправлення, контролю й оцінювання;	рефлексія щодо самоконтролю і самооцінювання;
умовна роль викладача на занятті.	професійна діяльність, виробнича педагогічна практика.

СР як форма навчально-пізнавальної діяльності студентів доповнює освітній процес під керівництвом викладача та сприяє розвитку активності, самостійності й творчості [3, с. 10] і забезпечує реальні умови для саморозвитку і самовизначення студентів магістратури як мовної особистості.

Навчально-стратегічна компетентність передбачає формування у студентів магістратури спеціальні навички і вміння самостійного формування МІКК під час здобуття вищої освіти на другому (магістерському) рівні й упродовж професійно-педагогічної діяльності. Оптимізують їхню СР інформаційно-комунікаційні технології, на основі яких розробляються дистанційні курси; моделюється іншомовне середовище за участю викладача; проводяться вебінари, навчальні й науково-практичні заходи.

СР студентів магістратури має науково-практичну спрямованість. З одного боку, у студентів магістратури формуються навички й уміння МІКК шляхом виконання завдань, з іншого, є можливість бути задіяними в наукових проектах, українсько-європейських конференціях, семінарах міжнародного рівня тощо. Такі заходи є природними умовами формування міжкультурного аспекту під час спілкування ІМ, а також створюють те середовище, в якому відбувається переосмислення власної культури та національного стилю української мови.

Вихід магістранта на новий рівень незалежності від викладача сприяє автономному навчанню, в процесі якого студенти магістратури самостійно організують власне освітнє середовище та свідомо підходять до вибору засобів, методів і прийомів розвитку й удосконалення іншомовних навичок і вмінь міжкультурного спілкування. Сутність автономії під час освітнього процесу майбутніх викладачів висвітлюється в працях Н. Дмитренко (2021), St. Neuner (2003), T. Schlak (2003) та ін. Надати автономію тим, хто здійснює процес навчання і вивчення іноземної мови і культури, на думку D. Wolff, означає бути здібним уміти організувати власне навчання, зокрема уміти визначити цілі і навчальний зміст,

відповідно до якого студенти повинні уміти самостійно добирати навчальні стратегії й методи, а також контролювати й оцінювати кінцевий результат [10.]. Оволодіння студентами магістратури МІКК, яка передбачає когнітивно-пізнавальну діяльність, супроводжується самоаналізом комунікативних потреб, самооцінюванням досягнутих успіхів і самовизначенням наступних проміжних цілей [1, с. 500].

Науково-дослідницька діяльність, зокрема написання кваліфікаційної роботи та її захист, потребують від студентів магістратури умінь самостійно визначати навчальні цілі, потреби, способи та засоби їх реалізації. Автономія передбачає діяльнісний та особистісний аспекти, що виокремлює майбутнього магістра, як свідомого фахівця до самостійного прийняття рішень на всіх етапах навчальної діяльності відповідно до мети навчання і вивчення іноземної мови і культури і відповідальності за їх виконання та результат [3, с.12-13], характеристики яких визначає навчально-пізнавальне мікро- / макросередовище під час СР (табл. 1).

На основі особистісно-діяльнісного підходу [1; 2] виокремлюються індивідуальні освітні траєкторії кожного студента – майбутнього фахівця як посередника між різними лінгвокультурами. Індивідуалізація в контексті СР оптимізує освітній процес, підводить до нового рівня вирішення навчальних завдань і визначає його як явище особистісне, професійне й суспільне.

J. Arnold і M.Fonseca-Mora зазначають, що під час СР той, хто вчиться, потребує відчуття самостійності, що формує особливу форму навчальної діяльності, зумовлену індивідуально-психологічними й особистісними особливостями тих, хто навчається [8, с. 164]. Визначальними характеристиками магістрантів під час організації їхньої СР на аудиторних заняттях або в позааудиторній роботі є активність, саморегуляція й особистісна відповідальність. Під час СР студенти магістратури використовують такі методичні й дидактичні підходи як когнітивно-афективний, міжкультурний, комунікативний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, системний, взаємозалежність яких забезпечує ефективний процес формування МІКК та реалізацію автономії навчання кожного студента.

СР студентів магістратури організується з дотриманням певних дидактичних принципів, які витікають із виокремлених характеристик навчально-пізнавального середовища: принципу автентичності змісту; принципу саморозвитку, самовизначення, самоусвідомлення і самовідповідальності; принципу усвідомлення етнолінгвокультури як компоненту міжкультурного спілкування; принципу споглядання і чуттєвості в іншомовному лінгвокультурному середовищі; принципу активності й афіліації.

СР з формування МІКК передбачає формування навичок і вмінь соціальної компетентності, яка є запорукою міжкультурного спілкування між представниками іншомовних культур. СР стимулює розвиток кооперативних, афіліаційних здібностей бути одним із учасників групи або спільноти, підтримувати контакт під час взаємодії із ними; створення умов для емоційно значущих стосунків з іншими людьми, зокрема представниками німецькомовних культур. Враховуючи соціальну парадигму, автономне навчання передбачає колективну роботу самостійного пошуку стратегій для вирішення міжкультурних комунікативних завдань у співпраці із іншими учасниками з метою досягнення поставленої мети.

Організація процесу іншомовної освіти передбачає СР як на аудиторному занятті, так і в позааудиторний час. Реалізація когнітивно-афективного, міжкультурного й особистісно-діяльнісного підходів до формування МІКК під час СР має свою специфіку, яка визначається не тільки методичними, а й психологічними передумовами. Автономія студентів магістратури, як характерна риса їхнього професійного становлення, підводить до нового рівня вирішення завдань і здійснення міжкультурної комунікації у світлі діалогу культур.

Висновки та перспективи. Аналіз отриманих даних показав, що студенти, які активно використовували СР, демонстрували більш високий рівень міжкультурної чутливості та здатність до ефективної комунікації в різноманітних культурних контекстах.

Виявлено, що найбільш ефективними формами СР для розвитку МІКК є проекти, пов'язані з навчанням і вивченням іншомовного спілкування, а також онлайн-платформи для комунікації з представниками інших лінгвокультур.

Результати дослідження дозволяють зробити висновок, що СР не лише сприяє розвитку мовно-мовленнєвих навичок, але й формує у студентів магістратури такі важливі професійні компетентності, як критичне мислення, креативність та здатність до самостійного прийняття рішень і навчання впродовж життя, що задекларовано в освітніх програмах другого (магістерського) рівня вищої освіти. **Перспективу дослідження** вбачаємо в обґрунтуванні та створенні системи вправ для формування МІКК студентів магістратури у процесі СР в аудиторних та позааудиторних умовах.

Список використаних джерел

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. (С. Ю. Ніколаєва, Ред.). К.: Ленвіт. 2013. 520 с.

2. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г.Е. та ін. Методика формування міжкультурної іншомовної компетентності: Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осн.-кваліф. рівня "магістр"] (С.Ю. Ніколаєва, Ред.). К.: Ленвіт. 2011. 340 с.
3. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки: [монографія]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ. 2011. 420 с.
4. Дмітренко Н. Є. Методична система автономного навчання професійного орієнтованого англомовного спілкування майбутніх учителів математики [Дис. доктора пед. наук]. Київський національний лінгвістичний університет. 2021. 540 с.
5. Биконя О. П. Теоретико-методичні засади самостійної позааудиторної роботи з англійської мови студентів економічних спеціальностей [Дис. доктора пед. наук]. Київський національний лінгвістичний університет. 2017. 550 с.
6. Курінна Л. В. Формування соціокультурної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки [Дис. канд. пед. наук, Класичний приватний університет]. Запоріжжя. 2020. 320 с. URL: <http://surl.li/tmqz>
7. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах. 2014. URL: <http://surl.li/gfawj>.
8. Arnold J.& Fonseca-Mora M. M. Multiple Intelligence Theory and Foreign. Language Learning: A Brain-based Perspective. *International Journal of English Studies*, 4, (1). 2004. S.119-136.
9. Neuner St. Lernerautonomie und Lernstrategien. Zu einer weiteren Fernstudieneinheit. DaF, 4. 2006. S. 240-244.
10. Schlak, T. Adressatenspezifisches Lernstrategientraining im DaF-Unterricht: Eine empirische Untersuchung. *Linguistik online* 10, 1.2002. S. 61-73. URL: <http://surl.li/toghe>
11. Sevilla J. A., & Fonseca-Mora M. C. Affektive Faktoren und Autonomie beim Fremdsprachenlernen. *Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache*, 40. 2014. S. 163-176.

References

1. Bihych O. B., Borysko N. F., Borets'ka H. E. ta in. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kul'tur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv. (S. Yu. Nikolaieva, Red.). K.: Lenvit. 2013.520 s.
2. Bihych O. B., Borysko N. F., Borets'ka H.E. ta in. Metodyka formuvannia mizhkul'turnoi inshomovnoi kompetentnosti: Kurs leksij: [navch.-metod. posibnyk dlia stud. movnykh spets. osn.-kvalif. rivnia "mahistr"] (S.Yu. Nikolaieva, Red.). K.: Lenvit. 2011. 340 c.
3. Zadorozhna I. P. Orhanizatsiia samostijnoi roboty majbutnikh uchyteliv anhlijs'koi movy z praktychnoi movnoi pidhotovky : [monohrafiia]. Ternopil': Vyd-vo TNPU. 2011. 420 s.
4. Dmitrenko N. Ye. Metodychna systema avtonomnoho navchannia profesijnoho oriientovanoho anhlomovnoho spilkuvannia majbutnikh uchyteliv matematyky [Dys. doktora ped. nauk]. Kyivs'kyj natsional'nyj linhvistychnyj universytet. 2021. 540 s.
5. Bykonja O. P. Teoretyko-metodychni zasady samostijnoi pozaaudytornoj roboty z anhlijs'koi movy studentiv ekonomichnykh spetsial'nostej [Dys. doktora ped. nauk]. Kyivs'kyj natsional'nyj linhvistychnyj universytet. 2017. 550 s.
6. Kurinna L. V. Formuvannia sotsiokul'turnoi kompetentnosti majbutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv u protsesi profesijnoi pidhotovky [Dys. kand. ped. nauk, Klasychnyj pryvatnyj universytet].Zaporizhzhia. 2020. 320c. URL: <http://surl.li/tmqz>
7. Polozhennia pro orhanizatsiiu navchal'noho protsesu u vyschykh navchal'nykh zakladakh 2014. URL: <http://surl.li/gfawj>.
8. Arnold J.& Fonseca-Mora M. M. Multiple Intelligence Theory and Foreign. Language Learning: A Brain-based Perspective. *International Journal of English Studies*, 4, (1). 2004. S.119-136.
9. Neuner St. Lernerautonomie und Lernstrategien. Zu einer weiteren Fernstudieneinheit. DaF, 4. 2006. S. 240-244.
10. Schlak, T. Adressatenspezifisches Lernstrategientraining im DaF-Unterricht: Eine empirische Untersuchung. *Linguistik online* 10, 1.2002. S. 61-73. URL: <http://surl.li/toghe>
11. Sevilla J. A., & Fonseca-Mora M. C. Affektive Faktoren und Autonomie beim Fremdsprachenlernen. *Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache*, 40. 2014. S. 163-176.